

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ХОРТИЦЬКА
НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему «СОЦІАЛІЗАЦІЯ ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ
ПРОСТОРІ»

Виконала студентка: _____ 4 _____ курсу
освітньо-професійна програма Соціальна педагогіка
спеціальність 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

А. В. Глущенко

(ініціали та прізвище)

Керівник _____ доцент кафедри психології та соціальної роботи,
к. пед. н., доцент Великжаніна Д. В.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент _____ доцент кафедри педагогіки та методик навчання
Хортицької національної академії,
к. пед. н., доцент Моренко О. М.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра: 47 с., 1 табл., 61 джерело, 4 додатки.

Об'єкт дослідження: соціалізація підлітків з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження: сприяння успішній соціалізації підлітків з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі.

Мета дослідження: теоретичне та експериментальне обґрунтування актуальності проблеми соціалізації підлітків в інклюзивному освітньому просторі; розробка соціально-педагогічної програми, спрямованої на сприяння успішній соціалізації підлітків в інклюзивному освітньому просторі.

Методи дослідження: теоретичні (вивчення й аналіз літературних джерел); емпіричні (спостереження, анкетування, експеримент); статистичні (кількісна та якісна обробка даних).

У роботі розглянуто особливості та специфіку соціалізації підлітків з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі; визначено специфіку інклюзивного освітнього простору як особливого середовища соціалізації підлітків з особливими освітніми потребами; проаналізовано, яким чином освітній заклад може стати фактором ефективної соціалізації, які труднощі виникають у підлітків з особливими освітніми потребами у процесі взаємодії з соціальним оточенням, а також якими засобами соціальний педагог може сприяти їхній інтеграції. Особливу увагу приділено ролі соціально-педагогічної діяльності як чинника підтримки підлітків з особливими освітніми потребами, а також розробці програми, спрямованої на покращення процесу їх соціалізації в умовах інклюзивного навчання.

Практичне значення дослідження полягає у розробці соціально-педагогічної програми соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі.

ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР, ПІДЛІТКИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ, СОЦІАЛІЗАЦІЯ

ВСТУП

Сьогодні однією з пріоритетних задач як в Україні, так і на міжнародному рівні, є пошук дієвих підходів, методів і технологій, що сприяють успішній соціалізації підлітків з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. У більшості європейських країн уже сформовано потужну теоретичну та практичну основу для соціально-педагогічного супроводу осіб з інвалідністю в інклюзивному середовищі, тоді як в Україні цей процес лише починає активно розвиватися.

З метою дотримання міжнародних освітніх стандартів у сфері прав дітей, у грудні 2015 року Україна ратифікувала ключові міжнародні акти, які регулюють питання освіти, соціального забезпечення та охорони здоров'я. Особливе значення для дослідження має стаття 24 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, яка зобов'язує державу забезпечити впровадження інклюзивної освіти. Це передбачає створення середовища, що сприятиме рівній участі всіх дітей у навчальному процесі незалежно від їхніх індивідуальних потреб та можливостей.

Огляд наукових джерел підтверджує, що проблеми включення осіб з особливими потребами в освітній процес, їх реабілітації та соціалізації досліджуються низкою українських науковців, серед яких: С. Богданов, Г. Гаврюшенко, А. Колупаєва, Н. Найда, Н. Софій, І. Ярмошук та інші можливостей.

Значущість питання соціалізації підлітків в умовах інклюзивної освіти стала ключовою підставою для обрання теми даного дослідження: «Соціалізація підлітків з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі».

Об'єкт дослідження: соціалізація підлітків з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження: сприяння успішній соціалізації підлітків з особливими освітніми в інклюзивному освітньому просторі.

Мета дослідження: теоретичне та експериментальне обґрунтування актуальності проблеми соціалізації підлітків в інклюзивному освітньому просторі; розробка соціально-педагогічної програми, спрямованої на сприяння успішній соціалізації підлітків в інклюзивному освітньому просторі.

Для досягнення даної мети, були поставлені такі **завдання**:

1. Проаналізувати соціально-педагогічну літературу та визначити поняття та зміст соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.
2. Здійснити соціально-педагогічну діагностику соціалізації підлітків з особливими освітніми потребами.
3. Розробити соціально-педагогічну програму, спрямовану на сприяння успішній соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі.

У ході дослідження було застосовано різні методи: теоретичні (вивчення й аналіз літературних джерел); емпіричні (спостереження, анкетування, експеримент); статистичні (кількісна та якісна обробка даних).

Практичне значення роботи полягає у розробці соціально-педагогічної програми успішної соціалізації підлітків з особливими освітніми потребами.

Структура кваліфікаційної роботи бакалавра. Структура роботи включає вступ, два розділи, висновки та додатки. Загальний обсяг становить 47 сторінок, з них 34 – основна частина. У списку використаних джерел налічується 61 джерело.

ВИСНОВКИ

Результати, які були отримані в ході теоретичного та емпіричного аналізу забезпечили позитивне вирішення завдань дослідження та стали основою для формулювання таких висновків.

1. Проаналізовано соціально-педагогічну літературу та визначено поняття та зміст соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

О. Безпалько визначає соціалізацію як поступовий процес включення особистості в суспільне життя, який супроводжується освоєнням і відтворенням культурних надбань соціуму. Це відбувається через взаємодію людини як із випадковими, так і з цілеспрямовано організованими умовами її існування на різних етапах життєвого шляху.

Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами характеризується такими особливостями, як: уповільнений темп соціального розвитку; підлітки з особливими освітніми потребами часто опановують соціальні ролі повільніше, ніж їхні однолітки, через труднощі в комунікації, емоційному сприйнятті чи пізнавальній діяльності; потреба в цілеспрямованій підтримці та супроводі; їм необхідна допомога фахівців (психологів, соціальних педагогів, дефектологів), які сприятимуть формуванню навичок взаємодії, самостійності та адаптації в соціумі; складнощі у встановленні міжособистісних контактів.

Через особливості психофізичного розвитку у дітей з особливими освітніми потребами можуть виникати труднощі соціалізації.

Визначено особливості інклюзивного освітнього простору, який є сприятливим середовищем для успішної соціалізації підлітків. Інклюзивний освітній простір – це середовище, у якому забезпечено рівні можливості для всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей. Для підлітків з особливими освітніми потребами інклюзивний освітній простір є освітнім середовищем для оволодіння соціальним знанням, набуття умінь та навичок продуктивної соціальної взаємодії, розвитку здатностей особистісного зростання та соціального становлення.

2. Здійснено соціально-педагогічну діагностику соціалізації підлітків з особливими освітніми потребами.

Результати соціально-педагогічної діагностики свідчать про доцільність розробки соціально-педагогічної програми, спрямованої на сприяння успішній соціалізації підлітків з особливими освітніми потребами.

3. Розроблено соціально-педагогічну програму, спрямовану на сприяння успішній соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі. Програма побудована з урахуванням індивідуальних потреб дітей, принципів інклюзії. Вона включає систему занять, спрямованих на розвиток соціальних навичок, формування позитивного ставлення до себе та інших.